

Folketingets Erhvervsudvalg

ERHVERVS MINISTEREN

23. april 2021

Besvarelse af spørgsmål 327 alm. del stillet af udvalget den 12 februar 2021 efter ønske fra Karsten Hønge (SF).

ERHVERVS MINISTERIET

Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Tlf. 33 92 33 50
Fax 33 12 37 78
CVR-nr. 10 09 24 85
EAN nr. 579800026001
em@em.dk
www.em.dk

Spørgsmål:

Med henvisning til samrådet den 4. februar 2021 om anvendelse af sociale klausuler på offentlige danske byggerier, jf. ERU alm. del – samrådspørgsmål A, bedes ministeren besvare følgende:

- Hvad vil regeringen gøre for, at sociale klausuler om lærlinge i udbudskontrakter på byggerier, bliver klare og entydige, og lettere at håndtere for offentlige bygherrer?
- Hvilken dialog har regeringen haft med Europa-Kommissionen om sociale klausuler?
- Forhindrer EU-regler, at lærlingeklausuler forudsætter, at beskæftigelsen finder fysisk sted på byggepladsen i Danmark?
- Er regeringen bekendt med den østrigske kvoteordning for medicinstuderende, som skal sikre, at der uddannes tilstrækkeligt mange østrigske læger? Og er en lignende regel mulig i Danmark for lærlinge på offentlige byggerier?

Der henvises til Europa-Kommissionens pressemeddelelse af 17. maj 2017: "Free movement of students: Commission closes infringement case against Austria", https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_1282

Svar:

Jeg har besvaret spørgsmålene i den rækkefølge, de er stillet i:

- Sociale klausuler er ofte et godt redskab til at sikre, at virksomheder, som det offentlige handler med, påtager sig et samfundsansvar. Det er ordregiverne selv, der fastlægger og formulerer klausulerne. Regeringen har igangsat en evaluering af udbudsloven, hvor spørgsmålet om brugen af sociale klausuler er et emne.

Endvidere har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i december 2018 opdateret sin vejledning om sociale klausuler. Vejledningen beskriver blandt andet, hvordan sociale klausuler om uddannelses- og praktikaftaler kan formuleres og indgå i et udbud. De retlige rammer for brugen af sociale klausuler bliver også gennemgået i vejledningen.

I opdateringen af vejledningen blev retningslinjerne for ”følg-eller-forklar”-princippet også justeret, således at minimumsgrænsen for, hvornår ordregiver skal benytte sociale klausuler eller offentligt forklare, hvorfor der ikke benyttes sociale klausuler, blev sænket fra 10 mio. kr. til 5 mio. kr. Derudover blev det præciseret i retningslinjerne for ”følg-eller-forklar”-princippet, at ordregivere skal følge op på, om et kontraktvilkår er opfyldt.

- b) Regeringen har løbende haft dialog med EU-kommissær for det indre marked, Thierry Breton, om Danmarks bekymringer over en fremtidig mangel på faglært arbejdskraft. Erhvervsministeren har bl.a. drøftet udfordringer i efteråret 2020. Derudover har den på daværende tidspunkt fungerende erhvervsminister, Dan Jørgensen, i februar 2021 sendt et brev til Breton. Heri påpegede han, at det i nogle tilfælde synes vanskeligt at stille krav om oprettelse af lærlingepladser i forbindelse med offentlige udbud. Han opfordrede EU-Kommissionen til at styrke vejledningen om betingelserne for, at offentlige ordregivere kan stille krav om lærepladser i forbindelse med udbud.

Derudover har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kontaktet EU-Kommissionens tjenestegren med henblik på at afklare, hvilke begrænsninger EU-udbudsreglerne opstiller for varetagelsen af blandt andet sociale hensyn.

- c) Jeg har forelagt spørgsmålet for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, der oplyser som følger:

Det er muligt at stille krav om den geografiske placering af lærlinges arbejdssted, forudsat at kravet bl.a. er sagligt og objektivt samt proportionalt. Det vil bero på en konkret vurdering i det enkelte udbud, hvordan et lærlingekrav kan formuleres.

Ligebehandlingsprincippet og forbuddet mod at diskriminere på baggrund af nationalitet indebærer, at det i offentlige kontrakter ikke vil være muligt at stille specifikke lærlinge- eller uddannelseskrav, som en udenlandsk ordregiver alene som følge af nationalitet ikke kan leve op til, eller som er indirekte diskriminerende.

Indirekte diskrimination kan konkret fremtræde som foranstaltninger, der gælder for alle uanset nationalitet, men som i praksis har væsentlig forskellig betydning for nationale og udenlandske tilbudsgivere. Foranstaltninger, som virker diskriminerende, er kun tilladt, hvis de er begrundet i saglige og objektive hensyn, og i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

- d) Jeg er blevet gjort bekendt med den østrigske kvoteordning for medicinstuderende via den sag, der henvises til i spørgsmålet. Jeg har i den forbindelse forelagt sagen og spørgsmålet for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, der oplyser som følger:

Den østrigske kvoteordning handler om medlemsstaternes muligheder for at begrænse adgangen til hinandens videregående uddannelser og handler som udgangspunkt ikke om offentlige udbud og reglerne herom.

Den østrigske kvoteordning for uddannelsespladser på medicin- og odontologistudiet kan ikke direkte sammenlignes med lærlinge krav i offentlige udbud, da den østrigske sag handler om øremærkede pladser på uddannelsesinstitutionerne og beskyttelseshensynet til den offentlige sundhed.

Spørgsmålet ”om en lignende regel er mulig” forstås som et spørgsmål om, hvorvidt det er muligt gennem sociale klausuler at stille krav om, at en vis andel af lærepladserne ved et offentligt byggeri skal opfyldes med lærlinge, som er knyttet til en dansk uddannelsesinstitution.

Enhver foranstaltning, der direkte eller indirekte diskriminerer og dermed resulterer i forskelsbehandling af tilbudsgivere på baggrund af nationalitet, er som det klare udgangspunkt i strid med udbudsretten og det traktatmæssige forbud mod diskrimination på baggrund af nationalitet.

Den østrigske sag illustrerer dog, at EU-Kommissionen – ganske vist i en sag uden for udbudsretten og om borgere – anerkender, at medlemslandene i konkrete situationer kan gennemføre foranstaltninger, der indebærer indirekte diskrimination, hvis dette er objektivt begrundet og foranstaltningen desuden er egnet til at sikre, at det legitime mål nås, og ikke går ud over, hvad der er nødvendigt for at opnå målet. I den konkrete sag fandt Kommissionen at den østrigske kvoteordning var objektivt begrundet og proportional i forhold til målet om beskyttelse af det østrigske sundhedssystem.

Det er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering at en ordning, hvor man forpligter ordregivere til gennem sociale klausuler at stille krav om, at en vis andel af lærepladserne ved et offentligt byggeri skal udgøres af lærlinge, som er knyttet til en dansk uddannelsesinstitution som udgangspunkt vil anses for at indebære forskelsbehandling af tilbudsgiverne. Det vil derfor være afgørende for en sådan ordning, at den kan begrundes i objektive samfundsmæssige hensyn. Det fremstår ikke klart om den østrigske sag åbner

op for mulighederne for at undtage foranstaltninger, der indebærer diskrimination, udelukkende ud fra et hensyn om at sikre bestemte typer af arbejdskraft, eller om det ligeledes er et krav, at den pågældende arbejdskraft er nødvendig for at sikre den offentlige sundhed.

Ovenstående afgørelse ændrer dog ikke ved, at enhver foranstaltning også skal være i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

Med venlig hilsen

Simon Kollerup